

Lovforslag nr. L 249. Fremsat den 24. april 1997 af Bruno Jerup (EL) og Søren Søndergaard (EL)

Forslag

til

Lov om en børneombudsmand

§ 1. Børneombudsmandsinstitutionen har til formål at fremme børns og unges interesser samt værne om og udbygge deres rettigheder i samfundet.

§ 2. Børneombudsmandsinstitutionen skal høres vedrørende lovgivningsinitiativer, udbygningsplaner og øvrige forhold af betydning for børn.

§ 3. Børneombudsmandsinstitutionen skal varetage børns interesser over for statslige og kommunale organer samt private organisationer. Børneombudsmandsinstitutionen skal have fri adgang til alle institutioner for børn, såvel offentlige som private. Offentlige instanser samt private institutioner for børn skal uden hensyn til tavshedspligten udlevere alle relevante oplysninger, såfremt Børneombudsmandsinstitutionen fremsætter krav herom.

§ 4. Børneombudsmanden skal i sit hverv lægge særlig vægt på

- 1) af egen drift eller som høringsinstans at fremme børns interesser i forhold til lovgivningen, den statslige planlægning og udvikling og den kommunale administration,
- 2) at Danmark overholder ratificerede internationale konventioner vedrørende børns rettigheder,
- 3) at foreslå foranstaltninger, som kan forbedre børns levevilkår og retssikkerhed og forebygge, at børn bringes i konflikt med samfundet,
- 4) at foretage løbende vurdering af børns opvækst-, sundheds- og levevilkår,
- 5) at fungere som påtale- og klageberettiget for børn over for offentlige myndigheder og

- 6) at skabe offentlig debat om forhold vedrørende børn og unge, bl.a. ved at medvirke til, at børn og unge kommer til orde i denne debat.

§ 5. Børneombudsmanden virker af egen drift eller på baggrund af henvendelser. Børneombudsmanden afgør selv, om en henvendelse giver grundlag for behandling.

§ 6. Børneombudsmanden har tavshedspligt med hensyn til de forhold, børneombudsmanden bliver bekendt med under udøvelsen af sin virksomhed, såfremt hemmeligholdelse ifølge sagens natur er påkrævet. Samme forpligtelse påhviler det ved Børneombudsmandsinstitutionen ansatte personale.

§ 7. Folketinget udnævner en børneombudsmand for en periode af 4 år. Der kan ske genudnævnelse for yderligere en 4-årig periode.

Stk. 2. Folketinget fastsætter i en instruks Børneombudsmandsinstitutionens organisation og sagsbehandling. Børneombudsmanden er i øvrigt i udøvelsen af sit hverv uafhængig af Folketinget.

§ 8. Børneombudsmanden ansætter og afskediger selv sine medarbejdere. Udgifterne til institutionen fastsættes som en årlig bevilling på finansloven. Børneombudsmandsinstitutionen disponerer selv inden for rammerne af bevillingen.

Stk. 2. Børneombudsmandsinstitutionen aflægger årligt regnskab, der følger statens almindelige regler for regnskabsaflæggelse og revision.

Stk. 3. Børneombudsmandsinstitutionen aflægger en årlig skriftlig beretning for sin virksomhed.

§ 9. Denne lov træder i kraft den 1. juni 1997.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

I 1994 etablerede regeringen med start den 1. juni 1994 den nuværende ordning med et børneråd, der skulle fungere i en treårig forsøgsperiode frem til 1. juni 1997. Det er således nu på tide at vurdere ordningen, bl.a. med henblik på en videreudbygning og forstærkning af arbejdet for at synliggøre de problemer, som børn oplever, og finde former til at forsvare deres rettigheder. Det nuværende børneråd har på mange måder udført et udmærket arbejde for børn, men der har ikke været de samme muligheder, som der ville ligge inden for rammerne af en egentlig børneombudsmandsinstitution, som man bl.a. kender det fra Norge, Sverige og Island.

Formålet med dette lovforslag er derfor at få etableret en selvstændig og uafhængig børneombudsmandsinstitution.

I § 7, stk. 2, understreges, at børneombudsmanden i udøvelse af sit hverv er uafhængig af Folketinget. Det er en vigtig pointe, som også er en kritik af det nuværende børneråd, der har svært ved at frigøre sig fra at være »Socialministeriets børneråd«.

Lovforslaget er en delvis genfremsættelse af lovforslag nr. L 165 af 31. januar 1995, jf. Folketingstidende 1994-95 s. 2748 og 3774 samt tillæg A s. 2045.

Børneombudsmandsinstitutionen skal værne om børns rettigheder og fungere som påtale- og klageberettiget for børn over for offentlige myndigheder. Institutionen skal høres i forbindelse med lovforslag, der vedrører børns interesser, og institutionen skal løbende vurdere opvækst- og levevilkår for og retsbeskyttelsen af børn og unge i samfundet.

Børns og unges livssituation og opvækstvilkår forandres i dag med en stadig stigende hastighed på alle fronter. Den stigende polarisering mellem samfundsgrupperne øver også indflydelse på børns vilkår. Mange vokser f.eks. op i familier, hvor de voksne aldrig har været i arbejde. Børnene i disse familier kan ofte være de eneste, der har en kontinuerlig kontaktflade udadtil i form af institution og skole.

Der eksisterer i dag i stigende grad igen en økonomisk og materiel fattigdom, men særlig påtrængende

er forringelserne på det følelsesmæssige og kulturelle område.

Mange børn vokser op i splittede familier og pålægges allerede tidligt ansvarsområder, som de står helt alene med.

Børn kommer på mange områder i klemme i samfundsudviklingen. Børns interesser tilsidesættes, og deres udviklingsbehov tilgodeses ikke i særlig høj grad i lovgivningen eller i den økonomiske udvikling.

Danmark har ikke nogen sammenhængende børnepolitik. Politiske programmerklæringer og isolerede udvalgsbetænkninger følges ikke op af handlinger.

Børn har brug for en institution, der samlet står frem og taler børnenes sag, en institution, som man let og anonymt kan henvende sig til og få råd og vejledning af, en institution, som børn kan stole på, og som er synlig i debatten i såvel skrevne som elektroniske medier. Børneombudsmandsinstitutionen vil med det fremsatte lovforslag få tillagt beføjelser, så den vil kunne handle på børns vegne med den fornødne autoritet og styrke i de tilfælde, hvor børn har brug for støtte.

Institutionen skal også via sin status som høringsorgan være med til at påvirke lovgivningen, således at der på flere og flere områder gives børn positive rettigheder og en øget retssikkerhed. Det kan være med til at styrke børnenes selvstændige initiativer og handlemuligheder. Børneombudsmandsinstitutionen skal som institution handle i forhold til børnenes samlede livssituation og være lydhør over for alle deres problemer.

Økonomiske konsekvenser

Det nuværende børneråd har et budget på 3,5 mio. kr. fastsat på den årlige finanslov. Derudover er der på finansloven for 1997 afsat yderligere 5 mio. kr. til videreudvikling af arbejdet i forlængelse af børnerådets virke. Det er forslagsstillernes hensigt, at disse midler tilsammen kan danne grundlag for etablering af børneombudsmandsinstitution og dens virke i resten af 1997. Det er forslagsstillernes opfattelse, at der fra finansåret 1998 skal etableres en økonomisk ramme på 10 mio. kr., som afsættes på den årlige

finanslov under Folketingets konto § 3 som en driftsbevilling.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Formålet med en børneombudsmand er at bane vej for, at børn får udbygget og forbedret deres retlige stilling i samfundet, og at børneombudsmanden skal fungere som påtale- og klageberettiget instans for børn i forhold til offentlige institutioner. Der er tale om såvel en rettighedsfunktion som en beskyttelsesfunktion, idet der sigtes mod at give børn en bedre retssikkerhed og flere selvstændige handlemuligheder.

Til § 2

Børneombudsmandsinstitutionen har udtaleret i forhold til lovinitiativer, udbygningsplaner og andre vigtige områder, der berører børns vilkår. Lovforslag, der vedrører børns og unges forhold, bør forelægges Børneombudsmandsinstitutionen inden fremsættelse i Folketinget. Børneombudsmandsinstitutionen kan rette henvendelse til Folketinget eller kommunalbestyrelser med forslag til love eller andre initiativer. Børneombudsmandsinstitutionen kan kritisere og henstille til byråd og amtsråd, at vedtagne beslutninger tages op til fornyet overvejelse, såfremt institutionen finder det nødvendigt.

Til § 3

Børneombudsmanden er påtale- og klageberettiget i forhold til såvel statslige som kommunale og amtskommunale instanser og i forhold til private organisationer, der har med børn at gøre, og som har indgået overenskomst med offentlige instanser.

Til § 4

Børneombudsmandsinstitutionen er forpligtet til at følge med i samfundsudviklingen set med børns øjne og træffe de fornødne foranstaltninger til at sikre børns vilkår og rettigheder bedst muligt. Institutionen skal påse, at Danmark overholder sine internationale forpligtelser, der handler om børn.

Til § 5

Alle kan rette henvendelse til Børneombudsmandsinstitutionen, hvis henvendelsen angår børns vilkår og rettigheder. Såfremt man mener, at et barns interesser ikke i tilstrækkelig grad varetages af de offentlige instanser, kan der klages til Børneombudsmandsinstitutionen.

Børneombudsmandsinstitutionen kan ikke generelt gribe ind i private familieforhold, f.eks. i konflikter mellem forældre og børn eller konflikter forældre imellem om børnene. I ganske særlige tilfælde kan Børneombudsmandsinstitutionen behandle sådanne enkeltkonflikter, men som hovedregel henviser Børneombudsmandsinstitutionen til de rette instanser samt til rådgivningsinstitutioner, der beskæftiger sig med disse spørgsmål.

Børneombudsmandsinstitutionen skal følge med i udviklingen på området og deltage i debatten om børns vilkår i familien.

Børneombudsmandsinstitutionen kan tage sager op af egen drift, ligesom institutionen selv afgør, om der er grundlag for at behandle en sag. Alle, der henvender sig, skal have et svar med begrundelse for den truffe beslutning.

Til § 6

For at sikre fortrolighed og anonymitet skal Børneombudsmandsinstitutionen være underlagt tavshedspligt med hensyn til personlige oplysninger, som bliver den bekendt i sagsbehandlingen. Ønske om anonymitet skal respekteres.

Til § 7

Folketinget udnævner børneombudsmanden, som maksimalt kan sidde i 8 år. Sekretariatet skal kunne dække en bred vifte af fagkombinationer.

Instruksen udbygger Børneombudsmandsinstitutionens organisation og arbejdsopgaver. Et udkast til instruks for børneombudsmanden er optrykt som bilag.

Børneombudsmandsinstitutionen er uafhængig af Folketing, regering og administration.

Til § 8

Inden for rammerne af det bevilgede beløb disponerer institutionen selv under almindeligt ansvar.

Skriftlig fremsættelse

Bruno Jerup (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om en børneombudsmand.
(Lovforslag nr. L 249).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvilige behandling.

**Udkast
til**

Instruks for børneombudsmanden

(Almindelige bestemmelser for børneombudsmandens virke)

I medfør af lov nr. ... af ... om en børneombudsmand fastsættes herved følgende instruks for børneombudsmandens virksomhed.

§ 1. Børneombudsmanden skal i medfør af denne instruks pålægges at udføre de opgaver, der er skitseret i lov om en børneombudsmand. Børneombudsmanden skal arbejde for, at der på alle samfundsniveauer tages hensyn til børns interesser og behov. Børn er personer, som ikke har nået myndighedsalderen endnu.

§ 2. Børneombudsmanden har ikke kompetence til at træffe afgørelser eller i øvrigt at omstøde afgørelser truffet af en anden myndighed. Børneombudsmanden har alene kompetence til at fremkomme med henstillinger.

§ 3. Børneombudsmanden kan tage sager op af egen drift eller ved henvendelser udefra. Enhver kan henvende sig med en sag. Der stilles ingen særlige krav til henvendelsens form. Såfremt der er udarbejdet materiale i sagen, bør dette så vidt muligt oplyses, ligesom en begrundelse for henvendelsen bør fremgå. Er ankesmulighederne ikke udtømte, skal børneombudsmanden rådgive om de eksisterende ankesmuligheder og henvise sagen hertil. Såfremt en sag realitetsbehandles, skal børneombudsmanden omarbejde henvendelsen til skriftlig form.

§ 4. Såfremt en henvendelse angår et bestemt barn og henvendelsen ikke kommer fra barnet selv, skal børneombudsmanden ikke behandle sagen uden barnets samtykke. Hvis barnets alder hindrer dette, skal værgerne give samtykke. Såfremt almene hensyn tilsiger det, kan Børneombudsmandsinstitutionen dog re-

alitetsbehandle henvendelsen, selv om samtykke ikke er indhentet.

§ 5. Børneombudsmanden skal afvise at behandle konflikter mellem det enkelte barn og dets forældre eller forældremyndighedens indehavere eller mellem forældrene, medmindre ganske særlige hensyn gør sig gældende. Grunden til afvisning skal meddeles, og Børneombudsmandsinstitutionen skal henvise til de rette instanser.

§ 6. Finder ombudsmanden, at en henvendelse ikke giver anledning til kritik eller anden sagsbehandling, kan sagen henlægges. Vedkommende, der har rejst sagen, skal have behørig meddelelse herom.

§ 7. Afvisning, henvisning eller henlæggelse, jf. §§ 3, 5 og 6, kan ikke ankes til andre instanser.

§ 8. Ombudsmanden skal, forinden udtalelse afgives, sørge for, at sagen er behørigt oplyst. Børneombudsmanden afgør selv, hvornår en sag anses for oplyst. Børneombudsmanden skal aflægge en beretning om sin virksomhed inden udgangen af september måned hvert år. Beretningen offentliggøres.

§ 9. Børneombudsmanden er forpligtet til at tage stilling til alle sager, som realitetsbehandles. Udtalelsen udformes skriftligt og med begrundelse. Børneombudsmanden afgør selv, hvem udtalelsen skal rettes til.

§ 10. Denne instruks træder i kraft den 1. juni 1997.